СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК XLVII. Ч. 148. Джерзі Сіті, Н. Дж., середа, 28-го червня 1939. No. 148. Jersey City, N. J., Wednesday, June 28, 1939. VOL. XLVII.

ТРИ ЦЕНТИ в злучених державах америки. ПЯТЬ ЦЕНТІВ за границею злучених держав америки. Тел. „Свободи": Bergen 4-0237, 4-0807. — Тел. У. Н. Союзу: Bergen 4-1016. THREE CENTS in the United States of America. FIVE CENTS elsewhere.

ОБМЕЖУЮТЬ МОНЕТАРНУ ВЛАДУ ПРЕЗИДЕНТА

Поважний удар для Рузвелтового престіжу.

ВАШИНҐТОН. — Сенат ухвалив відібрати президентові право встановляти скільксть золота в монеті, підніс ціну на срібло на 13 центів за унцію й заборонив далі урядові купувати срібло поза краєм.

Рішення було вислідом несподіваної злуки прихильників срібла та противників ріжних президентових проєктів. Через це нема найменшого сумніву, що це голосування було важким ударом у престіж президента Рузвелта.

Дізнавшися про рішення сенату, президент Рузвелт, що перебуває тепер у своїй палаті в Гайд Парку, Ню Йорк, не захотів дати газетярам ніяких коментарів і виїхав ловити пструги.

ЗРІСТ КАМПАНІЇ ЗА ТРЕТІЙ ВИБІР РУЗВЕЛТА.

ВАШИНҐТОН. — Провідники стейтових організацій Демократичної Партії доносять начальному зарядові партії, що з усіх можливих кандидатів на номінацію Демократичної Партії на уряд президента Злучених Держав найбільше популярности має все ще президент Рузвелт.

З огляду на те, що Рузвелт був вибраний президентом уже два рази, а потрійний вибір противиться довгорічній традиції американської політики, заходи номінувати Рузвелта втретє створять небувалу політичну ситуацію.

МАШИНА ПОК. ҐУЇ ЛОНЗА ДАЛІ ПРАВИТЬ СТЕЙТОМ.

БЕТОН РУЖ (Луізіяна). — Серед атмосфери, вкритої тайною, скандалами й закидами фінансових зловжитків, усунено з губернаторства Ричарда Ліча, а на його місце встановлено губернатором Ерла К. Лонґа, брата покійного диктатора цього стейту, що згинув з руки політичного замаховця.

Звідси пропав без сліду д-р Джеймс Монров Смит, котрого Ґуї Лонґ іменував був презитентом стейтового університету. Смитові закидують, що він здефравдував сто тисяч долярів університетських фондів.

СТЕЙТОВІ ҐУБЕРНАТОРИ СВАРЯТЬСЯ ЗА ФЕДЕРАЛЬНУ ПОЛІТИКУ.

ОЛБАНІ (Ню Йорк). — На конференції ґубернаторів стейтів виступив Болдвин, републиканський ґубернатор стейту Конетікот, з гострою критикою політики федерального уряду, головно видатків на допомогові роботи. Болдвин говорив, що дальше примінювання засади надавання робіт урядом мусить довести остаточно до якоїсь форми колективізму в Америці, себто фашизму, соціялізму або комунізму.

Заява Болдвина викликала завзятий спротив з боку інших ґубернаторів, головно тих, що були вибрані як кандидати Демократичної Партії.

КОЛЬОНІЯ ЗАБИРАЄ СВІЙ ПРАПОР З ВИСТАВИ.

НЮ ЙОРК. — Південна Родезія усунула зо Світової Вистави в Ню Йорку своє імення й прапор, протестуючи проти неморальних вистав довкола свого експонату.

Представниці жінок зо стейту Тенесі протестують до виставової корпорації проти того, що на виставі нема ні різьби ні образу Андру Джексона, котрого особа найбільше причетна до сучасних політичних спорів. Жінки почали рух за „привернення Анді Джексона на виставу".

ПЯТЬ ДЕРЖАВ ЛУЧАТЬСЯ ДЛЯ ДОПОМОГИ ПЕРЕЛЕТОВІ ОКЕАНУ.

НЮ ЙОРК. — Пять європейських держав заявили готовість віддати свої радіові стації на допомогу для американського летничого підприємства, що збирається завести постійну комунікацію повітрям між Америкою [illegible] Європою.

СТАВЛЯТЬ ПІД СУД ЗА НАПАД НА ГАЗЕТЯРА.

ВОРЕНТАВН (Мериленд). — Айена й Колина Монтгомеря та Олександра Калверта мають поставити на суд за те, що вони напали на вашингтонського газетяра графа Ігора Касінія, заарештували його, роздягли, обмазали смолою й обваляли пірям. Суд установив кавцію на кожного з них на півтретя тисячі долярів.

Вони признались, що за те напали на графа, що він написав у газетах, що батька Монтгомерів не запрошено на прийняття для англійської королівської пари.

ФАРЛІ ЇДЕ ДО ПОЛЬЩІ.

ПОРТЛЕНД (Мейн). — Генеральний почтмайстер Джеймс Фарлі приняв запрошення Антонія Дрексел Бидела, американського амбасадора в Польщі, відвідати Польщу.

Фарлі виїжджає незадовго з Ню Йорку зо своїми двома дочками.

ГЕБЕЛЬС У ДАНЦІГУ.

Німецький міністер пропаганди підчас відвідин у Данціґу приймає привіти жіночих організацій.

ЗАКИДАЮТЬ УРЯДОВІ ПІДБЕХТУВАННЯ СТРАЙКІВ.

Представники Торговельної Палати Злучених Держав закидали на переслуханні перед сенатським комітетом для виховання й праці у Вашингтоні, що „краєва рада для робітничих відносин" часто підбурює робітників страйкувати.

ДО КАНАДИ НАПЛИВАЄ ЧУЖЕ ЗОЛОТО.

До „Банку Канади" в Отаві з Европи прибули ладунки золота вартости більше ніж сто міліонів долярів. Що то за золото, знають тільки втаємничені урядові особи. Навіть послам парляменту уряд відмовив усяких інформацій. Догадуються, що золото прийшло з Англії і Франції, а можливо, що й з інших европейських країв. Кажуть, що европейські держави прислали до Канади золото для схову. Можливо також, що поодинокі европейські уряди хотять за здепоноване у Канаді золото купувати воєнні матеріяли в Америці на випадок війни.

ОТ НАГОРОДА!

Недавно у Келгарі (Канада) 18-літній хлопець Ирл Форестер знайшов був одну тисячу й пятьсот трицять шість дол., а що мав почуття чести, то звернув їх тому, хто їх згубив. І от власник знайдених грошей відрахував точно трицять пять центів і дав хлопцеві, мабуть за кошт їзди до нього автом... От нагорода!

ВОГНЕТРЕВАЛА ФАРБА.

Хемічний промисл Англії може похвалитися неабияким винаходом: вогнетревалою фарбою. Ця фарба дать змогу зберегти деревляні будинки перед пожежами від летуньких бомб. Минулого місяця відбулася в Лондоні проба з новим винаходом. З тією метою дах деревляного будинку потягнули вогнетревалою фарбою і положили на нім запальну бомбу, що вибухла на даху. Дах сповили густі клуби диму. Присутні сподівалися, що з даху і дому не залишиться ні сліду. Коли вогонь погас, виявилося, що дах залишився ненарушений.

НЕЩАСЛИВИ ВИПАДОК У МАЙНІ.

У копальні в Нітлі, Юта, завалився тунель і захопив 8 майнерів. По 9 годинній праці тунель відкрито наново й добуто всіх майнерів живими.

ПОЖЕЖІ В ЕДМОНТОНІ И ОКОЛИЦІ СПРИЧИНИЛИ $27,000 УТРАТИ.

Пожежі, що вибухли в Едмонтоні і дистрикті в днях 13. і 14. травня, спричинили 27,000 долярів утрати. В Едмонтоні вибухла пожежа з 13 на 14. травня вночі. У часі пожежі згоріли 3 стайні і згинули 2 перегонові коні, а життя 35 перегонових коней було загрожене. Один зо згинулих коней мав вартувати 700 долярів. Також три пожарники потерпіли від диму, втративши притомність.

У Калмар, 10 миль на захід від Ледук, згоріли 4 доми. Спричинена шкода виносить кілька тисяч долярів. В Алберта Біч згорів готель. Шкода виносить 8,000 долярів. У силовім заведенні в Оливер, що належить до місцевого дому для душевно хорих, згоріла дах; шкоди ще не обчислено.

АДВОКАТИ КРИТИКУЮТЬ СУДДІВ.

Комітет для помилувань при Американській Адвокатській Палаті в Анаполис, Мериленд, подав до публичного відома свій рапорт, у котрому закидається суддям, що вони занадто часто видають присуди не на основі розкритих ні розправі фактів, але на основі неоправданих здогадів.

РІШИЛИ ВИБОРИ ЛЬОСОМ.

Підчас виборів тростісів у Белпорті, Лонг Айленд, що відбулися минулого вівтірка, дотеперішній тростіс і його противкандидат дістали кожний по 196 голосів. Інші тростісі, котрих є пять, постановили вирішити справу льосом; у капелюх вложено 5 льосів з іменням одного кандидата, а 5 льосів з іменем його противника. Кожний з тростісів витягнув льос. Всі пять голосів упали на противника теперішнього урядника. Його проголошено вибраним.

ПРОФАНАЦІЯ ЦЕРКВИ СВ. ПЯТНИЦЬ У ЛЬВОВІ.

В ночі з четверга на пятницю, 5. м. м., невідомі злочинці виломили ократоване вікно у захристії церкви св. Пятниць, що лежить при рухливій вул. Жовківській у Львові, і дістапися крізь вікно до середини церкви. Злочинці кинулися в першу чергу на чаші, міркуючи, що вони золоті. На чашах є сліди від шкрябання, але відтисків пальців нема. Мабуть злочинці працювали в рукавичках. Усі пять чаш злочинці поломили. Опісля дісталися теж до кивота, звідкіля виняли пушку з Найсвятішими Тайнами, що їх розсипали по престолі. Пушку з Найсвятіших Тайн теж поломили. Далі повигинали ручний хрест на престолі, так, що він не здатний уже до вжитку. Крім того злочинці розбили скарбонку, до якої вірні кидали добровільні жертви, і забрали мабуть кілька злотих. З собою забрали теж два великі найновіші дивани і плащі у церковного вина.

Повідомлена поліція відфотографувала все, поробила деякі дактильоскопійні відтиски, списала протокол і веде слідство.

Вірні приняли вістку про профанацію церкви св. Пятниць зо страшним болем Уже в пятницю вранці вірні, які прийшли на раннішню Службу Божу до Матери Божої, самочинно започаткували збірку, щоб хоч частинно покрити заподіяні вандалами шкоди.

Як довідуємось, о. А. Каштанюк повідомив про збещещення церкви св. Пятниць Митрополичий Ординаріят.

ВИКРАДАВ ЛИСТИ З ДОЛЯРАМИ.

Дня 4. м. м. львівська поліція перевела особисту ревізію у поштового службовика 41-літнього Яна Курдиби з Пустомит, який що дня доїжджав до Львова на головну пошту, де працював. Підчас ревізії поліція знайшла 42 нерозпечатані ще листи з Америки, що їх забрав Курдиба мабуть в останній хвилині перед ревізією. Знайдені листи доручили адресатам. Поліція арештувала Курдибу за послідовне викрадання листів і відставила його до арешту.

ПОЛЬСЬКА ЧРЕЗВИЧАЙКА ПОШИРЮЄ ТЕРЕН ПРАЦІ

ЛЬВІВ. — Уже роблять вступні кроки, щоби позакривати до чиста всі українські читальні на українських землях під Польщею. Три польські агенти прибули до канцелярії материного Товариства „Просвіти" і зажадали в імені городського староства вислання звітів, що їх понадсилали читальні й філії „Просвіти" впродовж останніх трьох літ. Було це 13. червня у годині 11-тій передполуднем. За хвилину прибуло ще 6 агентів. Всі вони сиділи до години 6-тої вечором, а потім забрали з собою всі звіти.

ДАЛІ РОЗВЯЗУЮТЬ...

ЛЬВІВ. — „Діло" (ч. 134) подає, що львівське староство замкнуло читальню „Просвіти" в Запитові. Причина: хтось у селі обкидав камінням Еленору Ленковську. Це малоб означати, що читальня не виховує добре сільської молоді. А жовківське староство заборонило заложити кружок „Сільського Господаря" в Нагірцях і подало як причину відмови те, що в місцевості досі „згідливо співживають національности польська, руська й українська", а такий кружок міг би стати „загрозою для спокою і публичного порядку", бо члени управи кружка „неприязно наставлені до польського й руського населення".

ПІД ЗАМІТОМ „УКРАЇНІЗУВАННЯ НАЗВИЩ".

ЛЬВІВ. — „Діло" (ч. 135) подає, що польський суд у Коломиї засудив о. Миколу Кейвана, пароха у Брустурах, повіт Косів, на 6 місяців арешту з припиненням кари на 3 роки за „українізування назвищ". Підсудний подав на свою оборону, що 1) родичі зізнавали про назвище згідно з правдою; 2) дотепер не було ніякого розпорядку проти українського закінчення назвищ; 3) він придержувався розпорядку Єп. Ординаріяту з 25. березня 1937 р., що приказує під канонічним послухом записувати парохіян у метриках правдиво; вкінці 4) що попередники також само писали. Та ті арґументи не промовляли до льогіки і справедливости польського судді.

КАЗАВ ПОПАЛИТИ УКРАЇНСЬКІ ПІДРУЧНИКИ.

УЖГОРОД. — Начальник шкільництва в Карпатській Україні, радник Драгула, видав наказ, щоб усі школи прилюдно спалили всі українські книжки і підручники. Подають, що багато громадян, що приглядались до тієї „культурної екзекуції", ревно плакали. Всюди тепер уживають граматики Сабова, що то її хотіла ввести в життя і чеська шкільна адміністрація.

ЗГАДУЄ ЗА СВОЮ І НАШУ НЕДОЛЮ.

СОФІЯ (Болгарія). — Болгарське „Слово" пише, що в Румунії 700,000 болгарів, як також і українське населення, не мають у парляменті ні одного представника, а 2 міліони мадярів мають 9 представників.

ВОЄННІ ПІДГОТОВИ.

ЛОНДОН. — Англія надіється можливости вибуху воєнної заверухи при кінці серпня. Ось і тому перенесено маневри фльоти з вересня на серпень. І будуть вони відбуватись на водах Північного моря.

ВАРШАВА. — Заряджено копання по більших містах схоронищ проти летунських наїздів. Всі охоронні роботи мають бути виконані перед 1. серпня б. р.

РИМ. — Заряджено будуву стратеґічного шляху через Албанію до границь Юґославії й Греції. Дорога мусить бути викінчена до кінця серпня. Розпочато вже жнива, а до 1. серпня мусить уже бути по жнивах.

НЕ БУДЕ КРИЗИ, ХІБА...

БЕРЛІН. — Не буде ніякої міжнародньої заверухи в серпні. Таке заповідають німецькі урядові кола. На всякий випадок, кажуть німці, криза не буде залежати від Німеччини. Її може викликати тільки Польща зо своїми приятелями.

НІМЕЧЧИНА І СОВЄТИ.

БЕРЛІН. — Граф Шуленбурґ виїхав до Москви як німецький амбасадор, щоби приспішити заключення совєтсько-німецького торговельного договору.

НОВІ „ШКІДНИКИ".

МОСКВА. — „Совєтська Україна" заповідає новий процес проти „українських шкідників" у Харкові, що довели до душогубства значнe безрос і заразили туберкулами й іншими хворобами 75% худоби.

НЕ ЗАДОВОЛЕНІ З АМЕРИКИ.

ВАРШАВА. — Польська Пресова Аґенція подає, що папський нунцій Кортезі поїхав до Риму, щоби поінформувати папу про Польщу. Притому підкреслює, що в Злучених Державах існує завзята протипольська пропаґанда.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893.
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays by the Ukrainian Press and Book Company, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jeresy City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
Поодиноке число три центи.		Three cents a copy	
На рік	$6.00	One year	$6.00
На пів року	$3.25	Six months	$3.25
На три місяці	$1.75	Three months	$1.75
Число в пятниці (з англійською частю):		Friday's issue (witr Ukrainian Weekly):	
На рік	$2.00	One year	$2.00
На пів року	$1.25	Six months	$1.25
В Джерзи Ситі і Заграницею:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$9.00	One year	$9.00
На пів року	$4.75	Six months	$4.75
На три місяці	$2.50	Three months	$2.50

За оголошення редакція не відповідає.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

АМЕРИКА Й ЕВРОПА

Відома американська журналістка, Анна О'Гер Меккормик, що недавно вернулася з подорожі по осередках політичної кризи в Европі, розглянулася вже по Америці й подає в „Ню Йорк Таймсі" свої враження про ріжниці між політикою европейських держав, з одного боку, і Злучених Держав, з другого.

Передовсім вона знаходить між ними багато подібностей. І в Америці й в Европі панують напружені настрої, які звичайно звязується з війною. Навіть в Америці більше уваги звертається на питання міждержавної політики, ніж на питання внутрішньої політики Америки. Принявши це за факт, можна би сподіватися, що американці, в противенстві до европейців будуть зацікавлені в першу міру питанням Тихого океану, з якого „запіллям" звязані передовсім їх інтереси. Одначе цього противенства Меккормик не бачить; і в цій справі американці погоджуються з европейцями, бо дивляться більше на небосклін Европи, ніж на небосклін Азії.

Ріжниці всетаки є, й то дуже поважні. Передовсім военне напруження в Америці значно слабше, ніж в Европі. Ця ріжниця скидається трохи на ріжницю між напруженням людей на военнім фронті й напруженням у запіллі. Приписати це можна очевидно передовсім великій віддалі Америки від Европи; фізичне віддалення мусить нас усіх робити менше зацікавленими".

Цього Европа не розуміє, й тому дивиться на американські заяви в спраі війни як на нещирі або наївні. Як звісно, в цих заявах американський уряд правильно заявляється за мир. В тій цили він робить ріжні пропозиції державам, щоб до війни не допустити й щоб довести до твердого залагодження спорів.

На думку Меккормик, американський уряд робить це все зовсім щиро й без ніякого лукавства. Він стоїть за мир і хоче його утвердити. Як він робить якийсь крок, що його проголошує потрібним для заведення миру, то він справді так на справу дивиться. Він задніх думок не має. Точка про мир це сутня точка його програми.

Такою важною є ця справа для американського уряду, що навіть на інші справи дивиться він зпід кута цієї справи. Коли уряд, наприклад, добивається невтральностевого закону, то не невтральности він хоче, а хоче нею заставити аґресивні держави піти на мирові переговори. Уряд дає до зрозуміння, що на випадок війни він виразно кине свої впливи по одному боці, щоб цею загрозою переконати аґресивні держави, що їм буде небезпечно виходити до війни проти таких великих противників.

Президент Рузвелт (реасумує Меккормик) хоче запобігти війні. Але ніхто не знає, що буде, як війна прийде, одначе він постійно повторяв, що буде старатися не пустити краю до війни.

Нема подій - перед подіями

(Від власного кореспондента „Свободи").

Прага, середина червня 1939 р.

Що у вас в Америці роблять з фальшивими пророками? Бють і викидають? То бийте, але не викидайте.

Не викидайте — бо політика не астрономія, а радше наука відгадування погоди. Це в астрономії можна все вичислити наперед, коли зявиться та чи інша комета, коли буде затьміння сонця чи місяця, й дійсно все так і станеться, як було вичислено. Сучасне відгадування погоди також основане на наукових даних — на записах, спостереженнях, місцевих звітах, а проте як часто трапляється, що радіо пророкує на неділю соняшну погоду, а в дійсності періщить дощ як із відра. Або заповідається „похмурно", „непевно", ви берте парасолю і дощовий плащ, а сонце пражить як навіжене, й ви пів царства віддалиб тому, хтоб відніс вам парасолю і дощовий плащ додому.

Так воно є і в політиці. Відгадування найближчого розвитку політичних подій нині також є наукою, але наукою ще досить непевною й невиробленою. Такою вона мабуть залишиться ще довго, бо вона залежить не тільки від вічних і незмінних законів природи, як астрономія, а ще від багатьох випадкових обставин, що їх неможливо наперед обчислити. Політик, як відгадувач погоди, обраховує записи, спостереження, звіти — й на цій підставі складає своє пророцтво, свій плян. Але раптом обертається круто вітер, на обрії несподівано зявляються спізнені ледові гори (як підчас подорожі анґлійського короля до Канади), якась хитромудро вигадана політична комбінація не здійснюється або перехрещується — й усі обрахунки летять шкереберть. Королівський корабель спізнюється на два дні, а німецький „Гайль Май" спізнюється — на як довго?...

Тому й кажу: бийте — але не викидайте.

Німецький „Гайль Май", про який я писав передше, був розрахований з математичною точністю. Німеччина кинула на польські границі 1,200,000 війська, Польща стягнула до німецьких границь майже ціле своє реґулярне військо й ще кілька річників резерви, мобілізація була проголошена в Голяндії, Болгарії, Югославії, Греції, Туреччині, Румунії, Франції, Італії. Від часів світової війни Европа ще не бачила стільки людей у зброї, як у минулім травні. Та коли з цієї великої хмари вийшов малий дощ, то це не вина політичних пророків. Вони калькулювали вірно, але прийшли несподівані обставини, політичний вітер раптом повіяв з іншого боку, й добрі люди можуть собі похихикувати: знов, мовляли, осоромились наші славнозвісні політичні пророки! Ха-ха!

Що так раптово змінило політичну ситуацію, це, як відомо, рішуча постава Анґлії проти німецьких аспірацій на південнім сході й на сході Европи. Вже в своїй великій промові з 28. квітня Гітлер виразно зазначив, що йому залежить виключно на Анґлії й що це єдина сила, з якою він рахується. Отже ця рішальна сила обернулась круто **проти Німеччини:** Анґлія забезпечила Польщі та Румунії їх недоторкальність, Анґлія завела в себе обовязкову військову службу, Анґлія випрягла Німеччині її дотеперішню вірну союзницю Туреччину, Анґлія заходилась улещувати Росію до відновлення колишнього потрійного союзу. Такі „ледові гори" мусіли хоч який корабель спонукати до обережної плавби й привести кінець-кінцем до спізнення.

Але німецьке прислівя каже: що відложено — те ще не перекреслено. Між іншим, така перерва в німецькій акції сталась і в минулім році й також після засягу Анґлії. Також у минулім році Німеччина була призначила свій похід проти Чехословаччини на день 21. травня („унд ім Май — комт ді Чехословакай"), але про це довідалась анґлійська розвідча служба, повідомила Прагу й спонукала її проголосити частинну мобілізацію. Німецький похід тоді був затримався — але три місяці пізніше німці розпарцелювали Чехословаччину, а десять місяців пізніше вони були в Празі. Що відложено — те ще не перекреслено. Так треба розуміти і теперішню ситуацію.

Цим разом на черзі стоїть Польща. Положення тепер майже таке саме, як у літі минулоо року підчас конфлікту з Чехословаччиною. Тоді Німеччина мала претенсію до судетських земель, населених суцільно німцями; тепер вона має претенсію до чисто-німецького Данціґу. Тоді Чехословаччина поклик̆алась на те, що вона без Судетів існувати не може, бо там лежать її вугільні копальні, ліси, джерела електричної сили; нині Польща покликається на те, що вона без Данціґу існувати не може, бо це її єдиний вихід до моря. Тоді німецькі громадяни свідомо приносили себе в жертву, щоб викликати збройний конфлікт між Німеччиною та Чехословаччиною (вбивство двох німців коло Хебу); нині вони свідомо йдуть на смерть, щоб викликати сутичку між Німеччиною та Польщею (вбивство німця в Кальтгофі коло Данціґу). Тоді стояло на границях військо проти війська; нині маємо те саме, тільки в більшім розсягу.

Тепер хай себе ласкавий читач спитає: Чи може таке положення втриматись? Чи можуть дві великі держави довго жити в такім напруженні? Чи може Европа довго витримати таке напруження? Хто скаже, що і з цієї великої хмари може бути малий дощ, той належить до щасливої породи оптимістів; тут у нас у кожнім разі таких оптимістів мало. Загальна думка тут така, що нинішня тиша віщує бурю. Нема подій — перед подіями.

*

А коли стоїмо перед подіями, то мусимо себе на честь і сумління спитати: **чи ми готові?**

Нема сумніву, що нова хвиля історичних подій на сході Европи знов поставить на чергу проблему України, й то в далеко ширшім розсягу, ніж досі. Оживе знову питання Карпатської України, далеко ще не поховане, прийде на чергу питання українських земель польської займанщини, не виключене також, що вирине питання українських земель московської займанщини. Українська проблема мусить знов ожити вже з причин ґеоґрафічних: події відбуватимуться у великій частині на українських просторах, на спинах української людности. Яке становище має заняти ця людність до тих подій? Кого вона має підтримувати й кого поборювати? Кого витати як переможця й чию поразку оплакувати?

Участь еміґрації у вирішенні цих питань може бути дуже велика, ба навіть рішальна. Народи, що мають безпереривну державну традицію, вирішують такі питання вдома, на своїй землі. Але народи, що такої традиції не мають, народи, які мусять свою державну традицію щойно відновити або створити, так би мовити, „з нічого", вирішують такі питання на чужині. Так була створена чехословацька держава не в Празі, а у Вашинґтоні. Лондоні та Парижі. Так у великій мірі була створена й нинішня Польща, а до певної міри і Югославія. Так буде вирішуватись і українське питання не в Ужгороді, Львові чи Києві, а у Вашинґтоні, Лондоні, Берліні й Парижі. Це накладає на еміґрацію цих держав та осередків величезні завдання, а тому й мусимо кожного дня й кожної хвилини себе питати:

Чи ми готові?

Тут, очевидно, не місце розводитись над тим, кому, що та як треба робити. Треба й можна лише кликати:

Не спати! Не піддаватись омані видимого спокою, що настав у розвитку подій! Готуватись і працювати цілою силою! Те, що нині переживаємо, не є кінцем, а лише перервою, може навіть дуже короткою. Двічі вже Україну „окрадену збудили". Треба, щоб це не сталось утрете.

М. Сивошапка.

ПОКАЗ УКРАЇНСЬКИХ ТАНЦІВ У ПАРИЖІ

В останніх двох тижнях українці знову мали нагоду показти перед французами свої чудові народні танці. В пятницю, 20. травня, заряд „Сальону 1939 французьких малярів і різьбарів" влаштував виступ ріжних національних ґруп з народніми танцями й співами. Перед дуже добірною й мистецьки дуже вишколеною публикою, що прийшла подивляти виставу творів найкращих сучасних французьких малярів і різьбарів у славному щорічному „Сальоні" (у салі величезного виставового палацу коло площі Конкорд) виступили з піснями й танцями ґрупи з ріжних областей Франції, як Овернь, Брес, Корсика, Альзація, Нормандія, а далі чужонаціональні ґрупи: вірмени, мадяри, шведи й українці. Не треба й казати, що всі признали, що наші танці виконані ґрупою п. Стефуранчина, були найкращі й найліпше виконані. Виступ українських дівчат і хлопців викликав справжній подив і очарована публика, після святочної уважної тиші, повитала наших заступників бурею щирих оплесків; а коли виступи покінчилися, всі говорили лише про наші танці. Президент товариства малярів і різьбарів та президент товариства французького народнього мистецтва зараз прийшли до української ґрупи, щиро дякували їй та хвалили.

Зновуж у неділю, 4. червня, в мерії шостої дільниці Парижу відбулося велике свято й ріжні забави в користь шкіл цієї дільниці. І тут українці зо своїми строями й із своїми танцями найкраще подобалися. Згадатиб, що мадяри хотіли скористати з досвіду й змалпували кілька українських танкових кроків для своїх мадярських танців, думаючи, що тоді мадярські танці вийдуть найкраще. Та вийшло не так. Вони наших кроків наслідувати не зуміли, поплуталися, і замісць того, щоби пишатися чужим, українським пірям, загуляли гірше, ніж передше. Хіба могли дорівняти українцям шведські студентки й студенти, що також дуже вміло танцювали свої народні танці. Але всетаки українцями найбільш захопилася публика. Присутній заступник міністерства освіти та мер шостої дільниці Парижу довго говорили з нашими танцюристами, питали їх про українську справу, а коли пізніше всі ґрупи виступали ще раз, то багато ґлядачів, між ними й мер прийшли лише, щоби подивитися ще раз на український виступ. — („Українське Слово", Париж).

БІЙТЕСЯ НЕПРАВДИ!

Нюйорський „Нови Свят" веде „мобілізацію американської Польонії", щоб добре інформувати американську пресу й американське громадянство про Польщу. Як видно, найбільше залякані американсько-польські шовіністи „українською пропаґандою" в Америці. Це її вони бояться і проти неї „мобілізують" американських поляків. Лякають їх о. Каґлином, що то ніби став тепер „речником і оборонцем українців". А далі лякають поляків ще й „фондами з Берліну", що то їх нібито дістали американські українці й при їх помочі розпочали протипольську пропаґанду.

Ми, українці, не діти. Ми добре здаємо собі справу з того, що Польща знайшлася знову до певної міри в щасливому положенні. Як дали їй незалежність по світовій війні, так тепер знову зголосилися великі держави, як Англія і Франція, і зобовязались боронити ненарушність границь Польщі. Вже сама така міжнародня ситуація доводить до того, що всюди проливають сльози над Польщею. От тому ніде, в ніякій американській ґазеті нема тепер ні словечка згадки про ті злочинства, що діються на українських землях. Ніхто не хоче про це писати. Ніхто про це не згадує. А чейже це коштує мук і крови міліонів українців під Польщею. Отже чомуж так лякається польська ґазета „української пропаґанди"? І що може зробити в Америці якась пропаґанда з Берліну, якби навіть була? І пощо полякам якоїсь спеціяльної польської пропаґанди, коли і без цього всі боронять Польщу?

Це все поляки знають. Та проте вони дійсно залякані. І мають чого лякатись. Бо добре знають, що Польща живе неправдою, що це вона тягне з демократій усяку можливу поміч, а сама у себе нищить демократію. Та вічно так не буде. Все те згодом вийде на верх. І може навіть дуже скоро переконаються демократії про те, що шкода числити на Польщу, бо вона гнила у своїй середині.

І не української пропаґанди треба боятись полякам в Америці, а того варварства, яке є на українських землях під Польщею. Того повинні американські поляки стидатись і звідси впливати на Польщу, щоб вона змінила свій режім, щоб їм не робила стиду в Америці. Бо правда вийде на верх. За те подбають також і українці в Америці. А до цього не будуть потребувати вони ніякої „помочі з Берліну". Ніколи вони такої помочі не брали, не беруть і брати не будуть. Вони тільки, разом з тут родженим молодим поколінням, будуть далі, як було досі, писати ніщо інше, а тільки — чисту правду про Польщу. І правда буде добивати Польщу, а ніщо інше.

Остап Шинкаренко.

МАДЯРСЬКИЙ НАПАД НА КАРПАТСЬКУ УКРАЇНУ

(Протокол зізнань).

(1)

Бій Січовиків з чехами в Хусті. — Полон у Великім Бочкові. — Звірства мадярів над полоненими Січовиками.

(Протокол, списаний 14. квітня 1939 р. в Братиславі з п. Сидором Данівом, героєм-Січовиком, котрий вернувся з мадярського полону з Великого Бичкова. Свідок: О. Шинкаренко, управитель школи в Руськім, на Пряшівщині).

В головній команді Січи при вулиці Румунській у Хусті мали ми в ночі з 13. на 14. березня 1939 строге поготівля. В годині 2 над ранком прийшов наказ від п. премієра д-ра Августина Волошина забрати зброю з владної будови. Коли наш відділ у силу 100 людей під проводом четаря Щуки приблизився до владної будови, затарахкотів звідтам скорострів. Ми відповіли вогнем з револьверів та автоматичних пістолів і увірвались до владної будови. З нашої сторони впав один гуцул, Олекса Луцуляк, з чеської один жандарм. Ми вернулись до касарень і зараз почали роздавати зброю та готовитись до оборони. Коло години пятої почався зміцнений рух з чеської сторони. Наша розвідка доносила, що звязок з кошем за головним двірцем є перерваний; дальше, що чехи занимають важні обекти в місті, що на четаря Кріса стріляли з пошти три цивілі, а вкінці, що окружують Січову гостинницю. На ті відомості вислано наші відділи на місто. Відділ під проводом вістуна Малимуки-Мельника пішов на поміч Січовій гостинниці. Також відійшов відділ під проводом поручника Тацинця.

На нас у Січовій команді напали перші панцирники; котрі, надіхавши, дали вогонь по сторожі та вікнах. Та ми стояли вже на позиціях, кобре забарикадовані, головно пачками з одежею, що нам їх прислали як допомогу з Америки. Ми відповіли також вогнем — з крісів, револьверів та ручних ґранат. Це було в годині пів до семої рано, памятного дня 14. березня 1939. Скоро ми побачили, що ми є окружені з усіх сторін та знаходимося під реґулярним обстрілом чеської піхоти, котра залягла в загородах та в сусідніх домах, головно від сторони касарень. До бою були стягнені добірно до цього стягнені старшини й підстаршини моторизованих відділів — еліта чеської армії.

Від самого початку бій визначався величезною прудкістю та запеклістю. Чехи, маючи зосереджений обект обстрілу, держали нас під сталим вогнем так, що годі нам було й відповідати. Хто вихилився крізь вікно, відразу падав неживий або ранений. Ми перервали зовсім вогонь, а коли чехи хотіли наступати, ми почали вогонь знову. Чехи зміцнили вогонь та зачали засипати нас ручними ґранатами. По експльозії ручних ґранат вдерлися до партеру, котрого ми з тактичних причин не боронили. Коли вони заняли партер, на хвилю бій устав.

Чеські старшини зачали до нас кричати: „Клюці вздайтесе а подьте вен, не делайте блбости; кдиж се вздате, ніц вам не будє, ен мусіте одевздат збрань". На їхні викрики ми не відповідали. Коли вони пробували йти вперед, ми стріляли.

Видячи, що в той спосіб боротьба стала на мертвій точці, притягнули чехи до бою протиповзові гарматки. Умістили їх на вулиці Румунській та на Площі батька Волошина. Хлопці, які були перший раз у бою, від вибуху ґранат майже всі поглухли. Сильна експльозія тих набоїв почала деморалізувати. Відразу маємо величезні страти, головно ранених. В головній команді нема ані одної кімнати, деб не літали кулі. Годі раненим дати бодай першу поміч. Вони бідні лежать по кутиках, крівавлячи та тихенько постогнуючи. На долівках калюжі крови, що мішається з валячимся вапном стелі й стін. Ми всі припорошені порохом та димом, виглядаємо як коминярі. В головній команді нестерпний воздух, тяжко дихати. При помочі артилерії та панцирників роблять чехи наступ на ліве крило будинку, від вулиці Ізської, де жили цивілі чехи, мадяри й українці. По короткій, але запеклій боротьбі здобувають чехи ліве крило головної команди, беручи багато полонених. Залога лівого крила боронилася завзято, але коли був ранений командант, вістун Німець, піддалася. Чехи здобувають ліве крило будинку і є на першому поверсі. Вони й ми маємо кілька вбитих.

Дальший чеський наступ провадиться коридором - ґалєрією та від сторони вулиці при помочі драбин. Наступ і тут їм удається: здобувають кімнату, де я був командантом, і беруть у полон 50 людей. Нас виводять через ґалєрію на ліве крило та дальше на вулицю Ізську. Поручник чех запевняє мене, що нікому нічого не станеться, одначе я бачив, що полонених бють у звірський спосіб. Я протестую та показую йому це. Приходить черга, коли виводять мене на ґалерію. Я використав замішання й скочив через барикаду до своїх.

З утратою людей положення в головній команді покращало дуже. Зпочатку через величезне число людей не можна було й рушитися. В наших руках знаходиться ще 6 кімнат і коридор. Решта будинку в руках чехів. Після цього на хвилину устає бій.

(Дальше буде).

Знають своїх.

Кельнер підбігає до віконця кухні і замовляє:

— Два гарні голубці для пана радника!

На це господар сіпає його за рукав і каже:

— Нащо замовляєш аж два? він такий пяний, що як йому положиш один, то він і так два буде бачити.

Від головної управи Українського Золотого Хреста

Головна управа У.З.Х. вислала до всіх відділів обіжник, у якім пригадує, що всі відділи повинні вислати делегатки на 9-тий зїзд ОДВУ і 3-тій зїзд У.З.Х., який відбудеться в днях 1-го 2-го 3-го і 4-го липня цього року в Нюарку, Н. Дж.

Як у попередніх роках, так і тепер представниці жіноцтва, зорганізованого в рядах У. З. Х., зїдуться з цілої Америки, щоб здати звіти з діяльности своїх відділів, вислухати звітів урядниць головної управи, зложити пляни праці набудуче і нарадитись над дальшим розвитком нашої організації.

Будемо порушувати деякі із таких питань, які є обговорювані звичайно на кожнім зїзді; а то: в який спосіб збільшити нашу організацію, її відділи та членство, в який спосіб приєднати тут роджену молодь, дівчат, до нашої організації, який зміст надати праці тої молоді та в який спосіб зацікавити її краще цілями і завданнями Українського Золотого Хреста.

Справа зєднання молоді не легка. Тут треба вживати великого такту, вирозуміння та згідливого відношення одні до одних. Тому, коли ми зїдемося на зїзд, нам треба дискутувати і розбирати справи в першій мірі своєї організації, а опісля також загально громадські і національні справи, не нападаючи притім на якусь іншу організацію, чи її провід, як це практикується на зїздах деяких інших організацій.

Наша нація переживає надзвичайно тяжкі дні. В таких тяжких днях ми мусимо опирати свою діяльність та працю на взаємній прихильности та спільній допомозі організацій, а не на ворожнечі, ненависті та невизнанні праці інших.

Наш жіночий рух в Америці не сягає ще так дуже далеко. За той короткий час, що жіноцтво почало організуватись, воно не могло ще розвинути як слід своїх сил та охопити найширші кола нашого жіноцтва. Тому перед нами ще широке поле до ділання. Не можна також у вільній Америці обмежувати праці жіноцтва та пристосовувати її до рамців тільки одної організації, бо, мовляв, друга зараз потерпить на тім. Бо зріст організації майже завжди залежить від ідеї, яку та організація пропагує, та від проводу, який та організація має. Тому організація з ясною ідеєю, виразним світоглядом і напрямком та вмілим проводом може бути певною, що її члени будуть держатись тої ідеї і того проводу.

А коли мова про ціль та мету У.З.Х., то вона не є вузкоглядна чи партійна. Вона є ясна, вона обнимає загальний інтерес цілої нації. Ту ціль видно не на самих словах, але на ділах. От візьмім хочби під увагу останній рік діяльности У.З.Х.

В цьому році звернули ми увагу не тільки на збільшення членства та відділів, але головну увагу ми звернули на те, щоб відділи виказали якнайбільші успіхи в своїй праці. А успіхи були значні. Попри влаштовування свят, концертів, Днів жінки, відчитів й рефератів жіноцтво доложило багато труду, щоби помогти визвольній справі Карпатської України та визвольним змаганням усього народу.

Започаткували ми і зібрали близько 150 великих пак убрання, ваги 56,000 фунтів, для вбогого населення Карпатської України. Зо збиранням і висилкою треба було доложити чимало труду і часу. Зібрали ми і вислали $6,598 на ріжні народні цілі, як: політичні вязні, Карпатська Україна, визвольна боротьба і т. п.

А ідея наша також ясна. Бо наша ідея, це ідея українського націоналізму, це ідея, яка голосить посвяту, геройство та всецілу відданість українській справі, це ідея, яка ставить понад усе тільки добро цілої нації.

Що тільки така ідея є доцільна для кожної нації, на це ми маємо приклади.

Ось такими ідеями треба нам не тільки самим перениматись, але також впоювати їх у молоде покоління.

Бо виховання, яке кладе натиск і увагу на матеріяльні сторони життя, на його вигоди, на його забезпечення під кожним оглядом, на довшу мету не заповідає нічого доброго для нації.

На те дає нам найкращий приклад жіноцтво Чехії. Воно було зразково зорганізоване. Історія їх жіночого руху сягає вже більше як 100 років. За той час чеське жіноцтво створило сильні організації, які витискали свій глибокий вплив на хід подій чеського народу. Та в тому самому часі те жіноцтво, звертаючи увагу на добробут та матеріяльне забезпечення своїх дітей, забувало про далеко важніші життєві цінності.

Воно не вщіпило в серця і душі своїх дітей геройчного духа посвяти та жертвенности. І коли їх вітчина знайшлася в небезпеці, то тоді вийшли на верх злі сторони отсього матеріялістичного виховання молоді. Бо молодь не пішла в бій, от так як пішли сини Карпатської України, хоч і не мали надії, що вони цей бій можуть виграти. Цей приклад чеського жіноцтва треба нам мати на увазі.

На зїзді маймо на увазі тільки те, що положення нашого поневоленого народу є таке важке, що воно повино нас обєднати до великої праці в цілі облекшення цього положення. Тому ми не сміємо витрачувати свойого часу і енергії на спори, на ширення ненависти та непорозумінь.

Їдьмо на зїзд з розумними плянами праці набудуче, а вертаймося з піднесеним духом та вірою і готовістю виконати ці пляни своїми власними силами.

Щодо програми зїзду У.З.Х., зазначу, що делегатки відділів У.З.Х. беруть участь у загальнім зїзді ОДВУ 4 дні. Крім цього відбудуться окремі наради делегаток У.З.Х. в суботу, 1. липня, від 6-тої до 10-тої год. вечором, і в понеділок, 3 го липня, від год. 9-тої до 12-тої вполудне.

На окремих нарадах будуть: звіти членниць головної управи, дискусія над звітами, реферати, пляни праці набудуче та вибір управи. На нарадах підчас цілого зїзду можуть бути присутні і членниці У.З.Х.

Стефанія Галичин,
голова У. З. Х. ОДВУ.

МАНТРА ЙОГА.

Є в Індії і така наука, яка вчить, як впливає на людину молитва, повторювання золотих думок великих людей і спів та музика. Така наука називається Мантра Йога.

А вчить Мантра Йога, що коли людина молиться, то передовсім успокоює себе молитвою, проганяє з голови неспокійні думки, успокоює та поглиблює своє розуміння життя. Успокоюють та поглиблюють нас і часто повторені золоті думки мудрих людей. Розворушує нас та величаво настроює і лагідний та приємний спів або музика.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ПРО ОДНО ВАЖНЕ 20-ЛІТТЯ.

Час скоро минає і не вертається. Та лишаються по ньому документи. Це писане та друковане слово. Ось передо мною всі річники незрівняного дитячого журналика „Світ Дитини" й його видання. Перейшов він тернисту дорогу, але завдяки витревалості і завзятості його видавця, п. М. Таранька, таки удержався. І от уже 20 літ служить українській дітворі, збагачує її знання та насолоджує її ніжні душі всякими казковими оповіданнями, віршами та малюнками, за якими дітвора стежить з великим зацікавленням. Насувається мені ріжні спомини з тих часів, коли я перебувала в наших зелених горах Карпатах. Як діти вижидали і як залюбки читали „Світик", це звісно лише тому, хто дійсно розуміє і відчуває дитячу душу. Та брак грошей серед нашого сільського населення все стає на перешкоді. Є в нас таланти, люди спосібні до всякого діла. Та фінансові недомагання і всякі інші перешкоди, як конфіската, заборона і т. п., підкопують наші видавництва. А вже найгірше це мала скількість передплатників. Тому видавництва не можуть бути дешеві. До розвитку видавництв у краю може дуже багато причинитися наше громадянство, що живе по цім боці океану, бо на тутешні відносини, то передплата за краєві журнали дуже дешева.

20 літ тяжкої праці і немало трудностей перебороло видавництво „Світ Дитини". Тому доложім трошки труду й охоти та допоможім дальшому існуванні цього, такого корисного видавництва для всього українського народу.

Може декому і не звісно, що це видавництво в 1923 р. було почало видавати чудовий журнал для старшої молоді „Молода Україна". Якою дорогою перлиною зявився він серед молоді! А скільки знання набирали з нього, знають лише ті, що його докладно читали. Та не довго прийшлося любуватись тим дорогим здобутком, бо вже в 1926 р. перестав журнал виходити і більше не появився. А шкода, дуже шкода, бо у видавництві того журналу працювали найкращі наші історики, педагоги і мистці.

Ще належить згадати і про „Діточу Бібліотеку", що виходить раз на місяць у формі малих книжечок, дуже цікавих змістом і з гарними ілюстраціями. Крім того видавництво „Світ Дитини" за час свого існування видало масу дешевих більших і менших книжечок, що являються дорогим кормом для душі української дитини. Їх не повинно бракувати у ніякій шкільній, парохіяльній чи іншій українській бібліотеці.

З нагоди 20-ліття існування бажаю видавництву „Світ Дитини" і всім його співробітникам якнайкращих успіхів у такій видатній та культурній праці. А мої доні відмовляють собі через літо по кілька разів „айскрім-кон" і висилають через „Обєднання" свою маленьку жертву $1 на передплату „Світика" для бідних дітей у краю.

Анастасія Сімків-Кочан,
Джоліет, Ілл.

На вічну ганьбу Польщі

П. Гаррі Іванюк з Йорктону, Саск., одержав із села Ріплина, повіт Томашів, на Холмщині, листа з описом знущань поляків над українцями того села й околиць. Зміст листа прямо витискає сльози в очах. Автор листа навіть не підписався під ним, бо боявся переслідувань зо сторони польської поліції. Між іншим у тім листі читаємо:

„У нас настали гірші часи, як були за татар. Нам не дають померлих ховати на своїм цвинтарі, а кажуть везти тіла аж на третє село, яке віддалене від Ріплина десять англійських миль. Недавно вмер у нас Грицько Зеленка. Його поховали в Ріплині на своїм цвинтарі. Зараз на другий день прийшла поліція і всіх, котрі були присутні на похороні, забрали на постерунок. Там з ними робили, що самі хотіли. За деякий час померли дві жінки. Їх уже завезли там, де польська влада каже. Трохи пізніше помер один мужчина. Тоді самі жінки пішли і викопали гріб і так поховали.

„На українські села нападають польські бандити, забирають машини, і керати та іншу рільничу машинерію. На Великдень то забрали паски, що наші люди мали святити на Великодні Свята. Українцям відгрожуються, що їх виріжуть, а польська влада і поліція дивляться крізь пальці і сміються з того.

„На Великдень до церкви ніхто не ходив, бо боялися, що по дорозі на них нападуть польські бандити і нікого не помилують. Найближча православна церква є віддалена 10 миль від Ріплина. Поліція силує людей іти до польського костела, а коли хто не хоче йти, у того бють вікна. Нарід стоне і чекає від Бога помочі.

„Нашу церкву розібрали. Матеріял з церкви завезли до гмінного уряду на третє село. Трохи дерева з церкви залишили на паливо коло школи. Чого витель не спалив, то валяється по дорозі. Цеглу, що творила підмурівку під церквою, поскидали серед села, де було болото на дорозі коло керниці. Останки дерева солтис спалив на цвинтарі. Нашу церкву розібрали 1-го червня 1938 р. В неділю передтим іще була Служба Божа. Люди плакали цілий день. Церкву розбирали в присутності, війта, солтиса, поліції і війська. Розбирали самі найгірші і найпоганіші люди, переважно мазури, що зайшли по війні на нашу землю. Тим, що розбирали церкву, уряд платив по десять злотих на день, тоді, коли на фільварку платили тільки одного злотого. Ті, що розбирали церкву, ходили „на роботу" цілий тиждень і цілий той час насміхалися з нас. Скільки пролито сліз за той час, від червня 1938 р., то з того постала ріка. Нині в дні радости і веселости, коли Христос воскрес, ми всі плачемо. Я завидую тобі, що ти втік з проклятої Польщі, бо не бачиш, що ляшня творить на нашій Холмщині".

ПИТАННЯ І ВІДПОВІДІ

Питання: Я вибрав перші американські папери 1913 року, але тому, що я не хотів служити при війську в часі світової війни, я їх звернув. Як міг би я тепер стати американським громадянином?

Відповідь: Ніяк. 1918 року в конґресі Злучених Держав принято закон, на підставі якого кожний перебуваючий в Америці чужинець, що приїхав сюди з невтрального в часі світової війни краю і відтягнув або скасував перші американські папери лише тому, щоб не служити при війську в той час, ніколи не може стати громадянином Злучених Держав. З важніших европейських країв участи у світовій війні не брали: Норвегія, Швеція, Данія, Голяндія і Швайцарія.

Питання: Я вибрав перші папери ще 1913 року, але не робив подання на другі папери. В часі світової війни, як чужинець, я відказався від служби в армії. Чи важні ще мої папери? Чи можу я тепер без перепон стати американським громадянином?

Відповідь: Перші папери є важні лише сім років, а що ви вибрали їх 1913 року, то вони стратили вартість іще 1920 року.

Щодо другого питання, то справа представляється так: американські суди, що мають право натуралізувати чужинців, упродовж кількох літ після світової війни відмовлялися давати громадянські папери тим чужинцям, котрі відказувалися служити при війську в часі світової війни, але тепер такі випадки рідко трапляються. Радимо вам іще раз вибрати перші папери. Щодо формальностей, то робіть так, як ви робили попереднє.

Питання: Кільканадцять літ тому я приїхав нелегально до Злучених Держав. Тут я одружився з американкою і залегалізувався, діставши американську візу в Канаді на підставі преференційної квоти. Мені сказали, що я міг би дістати американське громадянство після трьох років по леґалізації і що я не потребую вибирати перших паперів. Щоб не стратити праці, я мушу дістати перші папери. Як можу їх дістати?

Відповідь: Можете це зробити без ніяких трудноців, виповнивши формуляр число А-2213. Це проста формальність, яку виконує кожна людина, що хоче стати громадянином Злучених Держав. Одначе радимо Вам довідатися, чи зможете у своїй натуралізаційній окрузі дістати другі папери за три роки. В деяких округах вимагають не три, але пять літ побуту після легалізації, як що аплікант подається на громадянство звичайною дорогою, а не як муж (або дружина) американського громадянина.

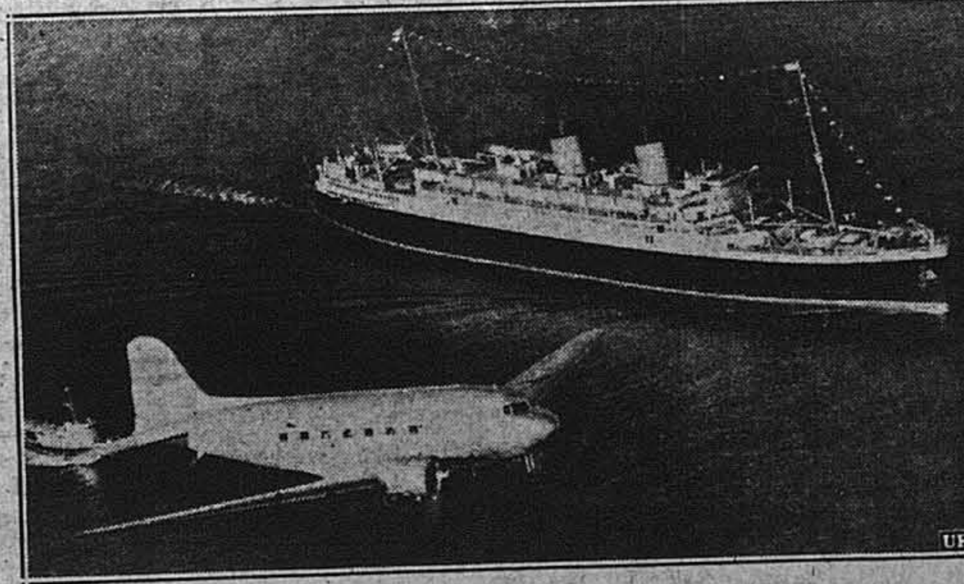
Питання: Мій батько став американським громадянином, як мені було десять літ життя. 1920 року я віддалася за американського громадянина, але два роки пізніше я розвелася з ним. 1931 року я знову вийшла замуж, але цим разом за чужинця. Чи я є американською громадянкою? Як що я стратила своє громадянство, то в який спосіб можу його назад дістати?

Відповідь: Ви громадянських прав не стратили. Від 22 вересня 1922 року американка не тратить громадянства, віддаючись за чужинця. Якщо бажаєте, то за оплатою пять долярів Іміграційне і Натуралізаційне Бюро видасть вам цертифікат посередньо набутого громадянства.

Питання: 1927 року я віддалася за натуралізованого громадянина Злучених Держав. Цього року хочу їхати до Европи. Чи можу дістати американський пашпорт?

Відповідь: Не можете. Дістаньте дозвіл на поворот. В тій цілі внесіть аплікацію щонайменше шість місяців перед плянованим виїздом. Якщо ви прибули до Америки після 1 липня 1924 року, або як маєте реєстраційну карту, видану на основі акту з 2 березня 1929 року, або як ви вже виїздили з Америки і вернулись на поворотний дозвіл, то можете післати свою аплікацію до комісаря Іміграції і Натуралізації у Вашингтоні. В противнім разі мусите робити аплікацію в найближчім Іміграційнім і Натуралізаційнім Бюрі особисто. Як не можете явитись особисто, то вишліть аплікацію почтою разом з „афидейвітом", чому саме не можете особисто явитись. Враз з аплікацією треба залучити дві фотографії і почтовий переказ, виписаний на комісаря Іміграції і Натуралізації.

ФЛІС.
FLIS, 222 Fourth Ave., New York.

ПОВІТРЯМ І МОРЕМ.

Нову „королеву моря", англійський корабель „Мавретанію" при візді до нюйорського порту при нагоді першої подорожі з Ливерпулу витає великий літак „Скай Чіф", який щойно скінчив свій перелет понад американський континент з побережжя Тихого океану до Атлантику.

ЛЮДСЬКИЙ ПОСЛІД

Найбільше боявся я колись конокрадів. Нераз у темні, вітряні осінні вечорі дивився я крізь заплакану шибку вікна на подвіря і вичаровував дитячою уявою грізних лиходіїв, що як тіні підкрадаються до стайні і виводять коней. Уява не потребувала дуже працювати — наслухався я багато ріжних оповідань про тих лицарів чужої стайні.

„...А вони, вважаєш, вибрали стіну від городу і вкрали коні”...

„...Кинули псові кусень смоли і пес заліпив собі зуби. А тоді перепилували штабу”...

„...В лісі за Бродами, у Чорній Коршмі, знайшли під землею стайню, а в ній кілька пар коней”...

Знав я крім конокрадів ще курокрадів і хатніх злодіїв. Одні і другі рідко траплялись, одних і других не варт було властиво й називати злодіями. От звичайні злодюжки, що хотіли закурити чи випити, а не мали грошей.

Час до часу траплявся дуже рідкий випадок окрадення церкви. Це вже було щось таке макабричне, що без огляду на величину шкоди мороз ішов мені поза молоденьку шкіру, і волосся ставало дуба.

Церква. Святе місце. Ніч. Довкола цвинтар. Обличчя святих. Таємнича лямпочка перед престолом. Одним словом: духи. А такий один з другим лізе крізь вікно і краде. Бррр! Поліція, суд — можуть не дістати його в руки, але там, у горі Той, що все бачить...

Минулися молоді літа, минулися й часи разом з літами. Чимраз більше і більше чути було про церковних злодіїв, але все вони викликували і викликують у мені почуття чогось дуже ганебного, враження дуже низького упадку людини.

А всетаки є ще щось нижче.

В ночі з четверга на пятницю закралися якісь бандити до старинної церкви св. Пятниць у Львові і збезчестили її. Викинули Найсвятіші Дари, поломили чаші, погнули хрести, пиздарали, що далось, і все те столочили своїми брудними ногами, споганили предмети спільного всім Бога. А щоб не було сумніву щодо їх відношення до святині, лишили такий слід по собі, якого не лишив би мій пес.

Прийшли рано вірні Богу помолитись і застали свою святиню знівечену і збезчещену не дикими, бездушними звірами, а людиною, що сотворена на образ і подобу Господа.

Як супроти цього виглядає мій дитячий, а навіть і мій недавній погляд на злодіїв?

Вибачте, П. Т. Злодії, я направду вас кривдив, коли так дуже зле про вас думав!

Конокради!?

Поклонники небезпечної професії, що в темні ночі закрадалися до чужих стаєн. Гнала їх туди потреба грошей, а може — хто це знає — може й романтика, любов ризика і буйність характеру.

Хатні, кишеневі і т. п. хапуни?!

Хто зна, може не мали що в губу вложити?! А голод це найбільш безсердечний екзекутор, не хоче чекати!

Навіть ви, церковні злодії, вибачте.

Може не в одного малі діти просили хліба, може не в одного хора жінка дубіла з зимна. А може, може неодин з вас бився потім у груди: „Боже, милостив будь мені грішному”!? Хто то знає?!

На кожний спосіб усі це знаємо, що є ще багато, непомірно багато гірша порода людей.

Та, що безчестить святі місця. — („Діло”).

Галактіон Чіпка.

ПРИТУЛОВИЩЕ ДЛЯ ВТІКАЧІВ.

Жидівські втікачі з Німеччини, котрим не дозволено висідати на Кубі, дістали право висісти на беріг в Антверпії, в Бельгії.

ТАЄМНИЦІ ЗМИСЛУ СМАКУ

У щоденному житті не здаємо собі ясно справи, як діє змисл смаку. Для смакуна добре приготований обід це вибаглива насолода, зложена з ріжних вражінь і кожне з них таке ріжне, як барви веселки. Нам видається, що спричинником цих ріжних смакових вражінь є змисл смаку. Одначе так воно не є, як про це повчає нас звичайний катар носа; тоді видається нам нагло, що найсмачніші страви не дають нам приємности, вони видаються нам мляві, як дерево чи солома. Так власним досвідом, без учених дослідів, довідуємося, що властиво відчуваємо смак... носом, а не язиком. Ось напр. смачна печеня може смакувати нам знаменито, одначе це не заслуга язика, що передає нам тільки враження солоного. Все інше заважуємо запахам, які з устної ямини дістаються через вузькі канали до носа. Тут у захованих фалдах нюхового наболонка знаходяться надмірно вражливі нюхові клітини, що є суддями нашого смакового задоволення. Щойно тут можна ствердити, чи нпр. зупа припалена, а масло зіпсоване, а не при помочі язика; таксамо знавець вин оцінює їх доброту.

Чотири смаки.

Сам язик є тільки примітивним суддею смакових вражінь. Він знає тільки чотири враження: солодкий смак, квасний, гіркий та солоний. Не цілий язик є органом смаку. Він має тільки деякі пункти вражливі на смак страви. Вони лежать головно у задній частині язика, на його насаді, і на боках у формі так зв. смакових бородавок, де є змислові клітини смакових нервів. Деякі з тих бородавок реагують тільки на один з чотирьох смаків, інші на два, а ще інші на три чи чотири. Дослідники виказали, що таксамо є і в усіх тварин без огляду на ступінь їх розвою. І так риби, птахи, бджоли і т. п. можуть відріжнити тільки ті чотири смакові враження.

Солоний смак звязаний тільки з одною кухонною сіллю, що грає велику ролю в природі, тому, що сіль дуже поширена на землі. Всі інші солі мають якийсь додатковий смак, квасний або гіркий. Квасний смак викликують тільки вільні кваси, чи, як це означає хемія, вільні йони водня. Інакше є з солодким чи гірким смаком. Ні один із них не є привязаний до якоїсь стисло означеної хемічної ґрупи. Гіркі є деякі тіла як деякі хемічні первні (магнез), деякі дуже прості азотові сполуки і деякі дуже складні хемічно органічні тіла, як нпр. хініна. Солодкий смак знаходимо переважно в цукрах, а також має його сахарина, що під оглядом хемічним зовсім неспоріднена з цукром.

Смакуємо мізком.

Довго думали над тим, що спільне можуть мати дуже ріжні хемічні субстанції, що дають подібний смак. Ця справа вияснилася щойно тоді, як природники дослідили, що смакові враження мають свої центри не у змислових клітинах язика, тільки в мізку. Тому тепер знаємо, що ті субстанції мусять бути солодкі, які ділають на смакові клітини язика, злучені нервами з осередком солодкого смаку в мізку.

Подібно стоїть справа і з іншими смаками. З цього видно, що враження якогось смаку не є залежне від хемічного складу даної страви, тільки від того, як вона діє на змисловий апарат смаку.

Біольоґічне значіння смаку.

Змисл смаку має теж велике значіння для втримання здоровля та життя людини чи тварини. І так солодкі субстанції викликують завсіди приємне смакове враження і притягають тварину до джерела приємного і пожиточного корму. Зате гіркі тіла остерігають її. Згадані прикмети тих смаків знайшли свій вираз і в щоденній мові. І так усякі приємні речі у щоденному житті називаємо часто „солодкими”. Не тільки цукор є солодкий, поети кажуть, що „солодка” є також любов, усточка гарної жінки, чи відсвіжливий сон. Зате усе те, що викликає прикре враження, як смерть, терпіння чи жаль, означуємо часто словом „гіркий”.

Солоний смак знайшов своє порівняння у звороті „солона ціна”. Цей зворот повстав мабуть у звязку з солоним потом, що виступає нам на чолі при прикрих зворушеннях. — („Діло”).

Б. Г—й.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

ВУНСАКЕТ, Р. АЙ. Піврічні збори Тов. ім. Івана Франка відбудуться в суботу, 1. липня в 7. годині ввечір, в церковній галі, Вест Скул стріт. Проситься всіх членів прибути на збори на означений час. Контрольна комісія здасть звіт за пів рік; є також інші справи до полагодження. — Й. Галонишка, секр.

Темпо.

Поліційний урядовець відповідає телефоном:

— Що, прошу пані? той памятковий золотий годинник, який вам пропав учора, вже знайшовся? Це вже запізно, бо ми зловили злодія, який уже сидить.

Найважніше.

Він: — Люба, кохана, навіщо нам уже довше ждати? Ось ходім, та поберемось!

Вона: — Стрівай, не гонися, ще поспіємо! Перше йди та розвідай, скільки „реліфу” дістанемо...

ТАРЗАН І СЛОНОЛЮДИ

(15)

Досвіта Тарзан і Станлі Вуд почали розшуки Ґонфалі. Вполудне бистрі очі малполюда, для яких природа не мала тайни, знайшли останки табору, з котрого Спайк і Трол схопили свою жертву.

Тарзан прикляк на одно коліно, вдивляючися пильно. Він був тепер нетровим детективом, що розглядав признаки, які злочинці полишили в лісі. Спопеліле дерево давно вигаслого вогню, столочена трава, ріжні залишки — все те направджувало на здогади його вишколені нетрами змисли.

Факт, що тут таборували чоловіки, був ясний навіть для Вуда. Його кров закипіла, коли він прийшов до висновку, що ті люди схопили його улюблену Ґонфалю. „Вона в руках цих проклятих дикунів” лютував він. „І” — Тарзан перебив йому.

„Тут був принаймні один білий чоловік, а може й два”, він сказав повolі; „решта були тутешні уроджинці — шість або вісім. Вони не мали зброї, бодай тоді, як тут таборували”. Очі Вуда розкрилися широко, здивовані силою пана нетрів. „Як ви це знаєте?” — він простогнав.